

Nr 22

Finansutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1971: 102 med förslag till lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank jämte motion.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1971: 102 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 april 1971 föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank.

I propositionen föreslås att riksbanken skall ges möjlighet att bevilja Sveriges Investeringsbank Aktiebolag kredit i checkräkning med ett belopp om högst 200 milj. kr.

I skrivelse den 25 mars 1971 i ärendet framhåller fullmäktige i riksbanken att riksdagen vid behandlingen av de riktlinjer för den ekonomiska politiken, som angavs i finansplanen, godkänt vad som där anförts om investeringsbankens verksamhet och ökade utlåning (se FiU 1971: 1, rskr 1971: 25). Samtidigt understryker fullmäktige att banken i kreditpolitiska sammanhang bör bedömas på ett i stort sett likartat sätt som hypoteksbanker och kreditaktiebolag och omfattas av riksbankens emissionskontroll. Härutöver måste emellertid särskild hänsyn tas till investeringsbankens teknik vid beviljande och utbetalning av lån. Investeringsbanken specificerar nämligen i sina lånekontrakt i stor utsträckning utbetalningstidpunkter, som bestämts av tidsplanen för respektive investeringsprojekt.

I detta läge öppnar sig enligt fullmäktige i princip tre vägar att utjämna flödena mellan in- och utgående lånelikvider: att investeringsbanken håller en tillräcklig reserv av egna likvida medel, att banken söker ta upp kortfristiga krediter i affärsbankerna eller att den får kredit direkt hos riksbanken. Enligt fullmäktige är den lämpligaste lösningen att investeringsbanken beviljas en kredit på 200 milj. kr. i riksbanken. Möjligheterna för investeringsbanken att få interimfinansiering i affärsbankerna kan nämligen under långa perioder vara små eller obefintliga. Att banken själv skulle tvingas hålla en betydande likviditetsreserv betraktar fullmäktige som mindre tillfredsställande.

Bankinspektionen som efter remiss yttrat sig över riksbanksfullmäktiges framställning har ingen erinran mot det föreslagna upplånings-

arrangemanget för investeringsbanken förutsatt att checkräkningskrediten beviljas på affärsmässiga villkor i fråga om ränta m. m.

Departementschefen anser att det föreslagna arrangemanget är ett lämpligt sätt att minska de tillfälliga likviditetspåfrestringar som kan uppkomma för investeringsbanken vid en fortsatt ökad utlåningsverksamhet.

För att riksbanken skall kunna lämna investeringsbanken den föreslagna checkräkningskrediten erfordras ett tillägg till 17 § riksbankslagen, vilket framgår av följande vid propositionen fogade lagförslag.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank

Härigenom förordnas, att 17 § lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Riksbanken må driva utlåningsrörelse medelst:

a) diskontering av växlar, som förfalla till betalning inom sex månader;

b) utlåning mot förbindelse till återbetalning antingen å bestämd tid av högst sex månader eller ock efter högst tre månaders uppsägning samt mot pant av obligationer, aktier eller andra värdepapper; dock att kommun och annan därmed jämförlig samfällighet må, på ovan stadgade återbetalningsvillkor, kunna erhålla lån utan annan säkerhet än dess egen förbindelse;

c) utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid av högst sex månader i förening med panträtt, som stiftats genom överlåtelse av upplagspantbevis eller upplagsbevis, varom stadgas i lagen om upplagshus och upplagsbevis, eller upplåtits i varor liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, vilken förbundit sig att hålla dem eller deras värde riksbanken tillhanda, för så vitt den, som utfärdat beviset eller åtagit sig förbindelsen, prövas därför vederhäftig;

d) beviljande på högst tolv månader av kredit i checkräkning mot pant av Svenska statens, allmänna hypoteksbankens eller konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer eller, intill ett belopp av femton miljoner kronor, mot annan säkerhet.

Riksbanken får dessutom bevilja Sveriges Investeringsbank Aktiebolag kredit i checkräkning, intill ett belopp av tvåhundra miljoner kronor, utan annan säkerhet än bolagets egen förbindelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motionen

I motionen 1971: 1449 av herr Söderström m. fl. (m) har hemställts att riksdagen måtte avslå propositionen 1971: 102.

Motionärerna erinrar om att man vid inrättandet av investeringsbanken slog fast att banken i kreditpolitiska sammanhang bör bedömas på i stort sett samma sätt som hypoteksbanker och kreditaktiebolag. Investeringsbanken bör så långt möjligt anpassa sig till den rådande kreditpolitiska situationen. Den bör liksom andra mellanhandsinstitut söka klara de likviditetspåfrestringar som uppstår på grund av bristande synkronisering mellan obligationsemissioner och utbetalning av kundlån genom kortfristiga krediter från banker. Av den anledningen bör riksbanken inte ges möjlighet att bevilja investeringsbanken en särskild förmån i form av en checkräkningskredit på 200 milj. kr.

Utskottet

Som framgår av investeringsbankens förvaltningsberättelse för 1970 uppgick bankens engagemang vid slutet av detta år till 1 583 milj. kr. De vid slutet av 1970 utbetalda lånen utgjorde 533 milj. kr. Bankens egna likvida medel utgjorde vid samma tillfälle fortfarande över 600 milj. kr. Enligt vad utskottet inhämtat har de sedan dess sjunkit med i runt tal 200 milj. kr. samtidigt som låneutfästelserna ytterligare ökat. Om de riktlinjer för bankens fortsatta verksamhet som riksdagen godkänt skall kunna följas, kommer den snart till den punkt då den måste gå ut med obligations- eller reverslån på kapitalmarknaden för att finansiera sin fortsatta utlåningsexpansion. Därmed aktualiseras de kortfristiga likviditetsproblem som behandlas i propositionen.

I och för sig skulle det kunna tänkas att investeringsbanken inte drog ner sin egen likviditet mer än att den behöll en buffert av likvida medel — t. ex. av storleksordningen 200 milj. kr. Detta skulle emellertid leda till att den antingen måste anlita kapitalmarknaden tidigare eller hålla tillbaka sin utlåningsökning jämfört med om den får möjlighet att vid behov utnyttja den här föreslagna checkräkningskrediten. Utskottet anser att övervägande skäl talar för att man går fram på den av Kungl. Maj:t föreslagna vägen och tillstyrker därför det framlagda förslaget till ändring i riksbankslagen. Det förutsätter härvid liksom bankinspektionen att investeringsbankens upplåning i riksbanken sker på sådana villkor att andra jämförbara kreditinstitut ej diskrimineras.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1971: 1449 antar det vid propositionen 1971: 102 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank.

Stockholm den 4 maj 1971

På finansutskottets vägnar

SVEN EKSTRÖM

Närvarande: herrar Ekström (s), Wedén (fp), Knut Johansson i Stockholm (s), Franzén (s), Burenstam Linder (m), Larsson i Karlskoga (s), Kristiansson i Harplinge (c), Jansson (s), Josefsson i Halmstad (s), Arne Pettersson i Malmö (s), Fågelsbo (c) och Möller i Göteborg (fp).

Särskilt yttrande

av herr Burenstam Linder (m) som anför:

”För att fylla sina uppgifter behöver Investeringsbanken tillgång till en kortfristig upplåning som gör det möjligt att utjämna flödena mellan in- och utgående lånelikvider. En sådan möjlighet beredes nu genom att Riksbanken får tillstånd att ge Investeringsbanken en omfattande kredit i checkräkning. Anledningen att man väljer denna metod i stället för att hänvisa Investeringsbanken till att söka kortfristig finansiering i banksystemet är enligt Riksbanksfullmäktige att ’möjligheterna härtill kan under långa perioder vara små eller obefintliga’. Det är då utomordentligt viktigt att en direkt kreditgivning från Riksbanken i sådana lägen inte får ge anledning till ytterligare åtstramningar i banksystemet. Den förvärrade penningknapphet som då skulle uppstå i kreditväsendet skulle allvarligt drabba framför allt mindre och medelstora företag.”